

A photograph of a forest scene. Tall, slender trees stand in the background, with sunlight filtering through the canopy, creating a warm, golden glow. In the foreground, a large, fallen log lies horizontally across the frame, surrounded by green and yellow foliage. The text is overlaid on the lower half of the image.

Wat gebeurt er als je
doodgaat? | Hans Stolp

Hans Stolp

Wat gebeurt er als je doodgaat?

Zevende druk

AnkhHermes

Inhoud

Inleiding (ofwel: wat je vooraf weten moet)	11
1 Niemand sterft alleen	19
2 De eerste indrukken na de dood	29
3 De eerste terugblik	37
4 Het afleggen van het etherische lichaam	47
5 Binnen wordt buiten, buiten wordt binnen	53
6 Het verblijf in de astrale wereld	62
7 De reis door de eerste Maansfeer	72
8 De reis door de tweede en de derde Maansfeer	82
9 De reis door de vierde Maansfeer	92
10 De reis door de sfeer van Mercurius en Venus	102
11 Van de Zonnesfeer naar het Devachan	112
12 De reis door het Devachan	120
13 Het middernachtelijk uur en de afdaling naar de aarde	127
Noten	131

Inleiding

(ofwel: wat je vooraf weten moet)

In het oerchristendom wist men nog ...

In het christendom van de eerste eeuwen – meestal het oerchristendom genoemd – had men nog een duidelijk inzicht in de weg die een gestorvene na de dood gaat. Zo wist men in die tijd nog van die bijzondere ontmoeting met het kosmische lichtwezen – dat in het christendom Christus wordt genoemd – in het leven na de dood. Ook wist men nog dat de gestorvene er zicht zou krijgen op de zin van het zojuist voltooide aardse leven. Men vertelde over de ontmoeting met engelen en gestorven geliefden. Men wist nog van de intense vreugde die de gestorvene er zou beleven bij het aanschouwen van de overwinning van de geest op de materie. Ook wist men nog door welke geestelijke werelden de gestorvene op zijn thuisreis heen zou gaan. Men kende de astrale werelden en de verschillende lichtwerelden nog.

Zoveel van wat later werd vergeten, wist men nog ...

Het oerchristendom is het christendom uit de eerste drie eeuwen na het begin van onze jaartelling. De eerste drie eeuwen dus na het leven, het lijden, de dood en de opstanding van Jezus Christus. Het was

een bont gezelschap van mensen die in die tijd toetraden tot het christendom. Onder hen waren Essenen en andere ingewijden die dankzij hun vorming en opleiding op de geheime mysteriescholen sowieso al veel meer wisten van de geheimen van de geestelijke wereld en van het leven na de dood. Maar door zich te verbinden met Jezus Christus waren zij vervolgens in staat die geheimen te bezien in het licht van wat hij had volbracht. En dus wisten zij hoezeer het leven na de dood was veranderd door de komst van de kosmische Christus naar de aarde en zijn incarnatie in de mens Jezus van Nazareth.¹ Zij deelden vol vreugde hun inzichten met anderen. Met name toen velen van hen de leiding kregen over christelijke gemeenten werden deze inzichten een vanzelfsprekend onderdeel van het oerchristendom.

In die tijd was alles wat in dit boekje wordt beschreven, nog bij velen bekend – zij het in een vorm die paste bij de toenmalige mens, dus veel meer een beeldende dan een logische.

De weg van de kerk of de weg naar binnen

In die eerste eeuwen ontstond er gaandeweg een groeiende tegenstelling tussen twee groepen christenen:

- ❖ *Enerzijds de christenen die werkten aan de opbouw van een instituut: de kerk.* Zij waren erop gericht om een duidelijke leer te formuleren en om de gelovigen in goed georganiseerde gemeenten of kerken bijeen te brengen. De kerkelijke

ambten werden ingesteld, zoals paus, bisschop en priester, ambten die uitsluitend aan mannen waren voorbehouden. Met het gezag dat hun ambt hun verleende, gaven zij leiding aan de gelovigen die hun moesten gehoorzamen.

- ❖ *Anderzijds de meer spirituele christenen* die de nadruk legden op de eigen autoriteit en het eigen innerlijk weten en daarom geen enkel belang hechtten aan een instituut. Ook een kerkleer was voor hen niet belangrijk: het ging hun om de ontwikkeling van het geweten en om de begeleiding van mensen bij het gaan van de inwijdingsweg of de weg van geestelijke groei.

Daardoor stond niet het instituut kerk in hun denken centraal, maar de geestelijke ontwikkeling van de mens. Bij deze christenen waren man en vrouw gelijkwaardig – en dus konden ook vrouwen tijdens de samenkomsten allerlei taken verrichten, zoals het uitdelen van brood en wijn. Je zou hen de spirituele christenen van hun tijd kunnen noemen. De Essenen en andere ingewijden en leerlingen van Jezus Christus gaven dienend leiding aan deze christenen.

De erkenning van de kerk en de vernietiging van het esoterische christendom

In het jaar 313 was het keizer Constantijn de Grote die het christendom erkende. En nog in dezelfde eeuw, in 393, was het keizer Theodosius die het christen-

dom tot staatsgodsdienst uitriep. In korte tijd had het christendom daarmee een transformatie doorge maakt van een vervolgte, verboden en onderdrukte religie naar een staatsgodsdienst met alle voorrechten en privileges die daarbij hoorden. Maar het christendom dat erkenning vond, was dat van het instituut kerk en niet dat van de spirituele christenen. Het instituut kerk paste namelijk perfect in de strategie van de keizer, waarmee hij het gezag over het grote Romeinse Rijk handhaafde. Christenen daarentegen aan wie geleerd werd om zich te richten op het eigen weten en zich te ontwikkelen tot zelfstandige burgers die hun eigen weg zochten, waren eerder een gevaar voor het gezag van de keizer dan een ondersteuning daarvan.

Al snel kregen de bisschoppen die het gezag uitoefenden over de kerk, het beheer over de politie. Deze werd vanaf dat moment regelmatig ingezet om de spirituele christenen te vervolgen en het alleenrecht van het kerkelijke christendom op te eisen. Zo kon het gebeuren dat allerlei inzichten die in het spirituele christendom zo vanzelfsprekend waren, verboden werden. Ook werden allerlei geschriften, waarin deze inzichten waren neergelegd, verboden en vernietigd.² Vanaf dat moment ging ook de eigenlijke, verdergaande kennis over het leven na de dood verloren. Slechts in het grootste geheim werd deze kennis nog doorgegeven.

Als gevolg van deze ontwikkeling werd het spiri-

tuele christendom een esoterisch, ofwel een verborgen en geheim gehouden christendom, terwijl het officiële christendom van het instituut kerk het exoterische of openbare christendom werd.

Door Rudolf Steiner opnieuw aan het licht gebracht
Eeuwenlang werden de inzichten van het esoterische christendom in het grootste geheim doorgegeven. Slechts een enkele keer werden zij als gevolg van een geheimzinnige, krachtige impuls openbaar. Dat was bijvoorbeeld het geval bij de Manicheeërs, de Katharen, de Albigenzen, de Rozenkruisers en andere stromingen die door de kerk tot ketterij werden verklaard. Elke keer opnieuw werden deze stromingen door de kerk bevochten en met geweld onderdrukt en hun aanhangers uitgeroeid. Schokkend blijft het voor mij dat in de dertiende eeuw één miljoen Katharen door de inquisitie (rechtbank) van de kerk ter dood werd veroordeeld: gevierendeeld, verbrand, opgehangen en van de rotsen gegooid.

De laatste honderd jaar treedt het esoterische christendom opnieuw in de openbaarheid, met name dankzij het werk van Rudolf Steiner. Het indrukwekkende daarbij is dat hij de oorspronkelijke geheimen op een nieuwe manier aan het licht gebracht heeft. En wel op een logisch samenhangende manier, begrijpelijk voor de huidige mens. Maar ook toen was net als nu de weerstand vanuit christelijke

kringen groot. Toch lijkt het er dit keer op dat het esoterische christendom niet meer gedwongen kan worden om terug te keren naar de verborgenheid, maar dat het steeds duidelijker een rol begint te spelen in het geestelijke leven van deze tijd.

Op zoek naar nieuw inzicht

Steeds meer mensen zijn in deze tijd op zoek naar nieuwe antwoorden op de grote levensvragen. Dat houdt in dat zij ook op zoek gaan naar nieuwe, bezielende antwoorden op de vraag wat er nu eigenlijk na de dood gebeurt. De antwoorden die nu al eeuwenlang door de kerk worden gegeven en die vertellen over een hemel, een hel en een vagevuur, overtuigen de moderne mens niet meer. Tegelijkertijd beginnen steeds meer mensen vanbinnen aan te voelen dat ook het moderne antwoord dat met de dood alles ophoudt, niet klopt.

Daarom gaan zij op zoek naar een inzicht dat ze begrijpen kunnen en dat hen aanspreekt in hun hart. En steeds vaker blijkt dat de inzichten van het esoterische christendom de antwoorden bevatten waarnaar zij op zoek zijn.

Het is daarom dat ik in dit boek de antwoorden van het esoterische christendom wil aanreiken op de vraag wat er nu eigenlijk na de dood gebeurt. En dat om zowel hen die een geliefde verloren hebben, als degenen die zich bewust willen voorbereiden op

het nieuwe leven dat ons na de dood wacht, te be-
moedigen, te troosten en inzicht te verschaffen.

Daarbij wens ik mijn lezeressen en mijn lezers toe
dat het lezen van dit boek hen zal helpen om zich
hun eigen antwoord bewust te worden op de vraag
naar wat er nu eigenlijk gebeurt, als een mens sterft.
Met deze formulering maak ik hopelijk meteen al
duidelijk dat het er mij niet om gaat dat iedereen de
antwoorden omhelst die ik in dit boek aanreik. Ik
kan alleen maar hopen dat deze inzichten zo stimu-
lerend en inspirerend op de lezer/-es inwerken, dat
zij of hij zich daardoor als vanzelf van de eigen ant-
woorden bewust wordt.

Alleen maar liefde

De wereld die wij na de dood binnengaan, is een
heel andere wereld dan die wij hier op aarde ken-
nen. De reis die na de dood begint, is dan ook een
reis waarop wij een transformatie ondergaan en
van een aards mens tot een geestelijk wezen worden
omgevormd. Af en toe zal het u waarschijnlijk wel
eens duizelen, als u de gestorvene stap voor stap
volgt op haar of zijn weg: zo groots en zo anders is
de geestelijke wereld vergeleken met dit aardse leven.
Maar wees niet bang voor dat zo andere leven: want
de geestelijke wereld is een wereld van louter liefde,
waarachtige, volkomen liefde. Het is daarom dat
bijna alle mensen die sterven het gevoel krijgen: *ein-
delijk ben ik thuis*.

1.

Niemand sterft alleen

Met geestelijke ogen engelen en gestorven geliefden waarnemen

Wanneer iemand sterft, gaat hij nooit alleen door de poort van de dood. Stel dat iemand sterft als gevolg van een ernstige ziekte, dan staan zijn aardse geliefden natuurlijk op dit beslissende moment rond het bed. Maar niet alleen zij zijn er om hem bij te staan, ook engelen staan rond het bed van de stervende. En behalve engelen zijn er ook nog eens gestorven geliefden die de stervende komen helpen.

Bij het sterven – wanneer degenen die achterblijven afscheid moeten nemen en hun geliefde los moeten laten – zijn zij het: de engelen en de gestorven geliefden, die de stervende helpen bij diens gang door de poort van de dood. Zij zijn het ook die hem zullen begeleiden bij zijn eerste stappen in die zo andere, geestelijke wereld.

Iedere stervende die in zijn aardse leven liefde gezocht én gegeven heeft – hoe gebrekkig ook – zal de engelen en de gestorven geliefden die hem komen halen, helderziend mogen waarnemen en zal heel concreet hun troost en bemoediging mogen ervaren. De stervende kan hen zien dankzij de liefdeskracht

die in hem leeft. Het is namelijk de kracht van de liefde die de stervende geestelijke ogen schenkt, die kunnen zien wat voor zijn fysieke ogen verborgen is. In de traditie van het esoterische christendom worden deze geestelijke ogen meestal *een geestelijk waarnemingsorgaan* genoemd.³

Heeft de stervende in zijn aardse leven helemaal geen liefde nagestreefd en zich alleen maar om zichzelf bekommerd, dan blijven zijn geestelijke ogen gesloten en zal hij niet in staat zijn te zien wie hem komen helpen.⁴ Net zomin als hij de engelen zal kunnen zien, zal hij in staat zijn de gestorven geliefden waar te nemen die hem komen helpen en bijstaan. Ook hen zal hij alleen maar kunnen zien als hij zich in ware liefde met hen verbonden weet.

Plotseling sterven

Dit geldt overigens niet alleen voor iemand die na een lang ziekbed sterft, maar ook voor iemand die plotseling, volkomen onverwacht sterft. De engelen en gestorven geliefden weten immers, wanneer iemand gaat sterven.⁵ Daarom brengt liefde hen op de juiste tijd op de juiste plaats: bij hun stervende geliefde. En zodra het (plotselinge) sterfproces begint en de geestelijke lichamen zich los beginnen te maken van het fysieke lichaam, ziet de stervende de engelen en zijn gestorven geliefden om zich heen staan.

Zo zien we hoe belangrijk, ja, hoe allesbeslissend de liefde is. Hebben we op aarde de liefde geleefd,

ook al is het misschien gebrekkig en met vallen en opstaan, dan zullen we omhuld door de warmte van engelen en gestorven geliefden door de poort van de dood worden gedragen. Maar hebben we alleen maar liefde voor onszelf gekend en een leven geleid dat vooral diende om onze op onszelf gerichte wensen en verlangens te vervullen, dan zullen we voor ons gevoel alleen door de poort van de dood gaan, omdat we niet in staat zijn te zien wie ons komen helpen. Dan heeft de liefde ons geen geestelijk waarnemingsorgaan kunnen schenken. En dat is tragisch.

Een stralend lichtwezen

Onder de engelen die komen helpen is er één lichtwezen dat de volle aandacht van de stervende naar zich toe trekt – en wel, omdat hij meer dan alle anderen zo onvoorstelbaar veel kracht, maar ook zoveel liefde uitstraalt. Het is een grootse en stralende gestalte die de stervende in zijn lichtkring opneemt en met zijn liefdeskracht verwarmt. De gang naar de dood was misschien zwaar en vol verdriet om het komende afscheid. Voor vele stervenden was deze weg daarnaast ook angstig en pijnlijk. Maar nu deze stralende gestalte verschijnt en de stervende laat voelen: *dit is de ontmoeting waar ik onbewust altijd naar heb verlangd*, vervagen al die donkere gevoelens om plaats te maken voor een diepe vreugde.

Mensen die een bijnadoodervaring (BDE) hadden, vertellen regelmatig over de ontmoeting met deze

lichtgestalte. Het is een wezen, zeggen ze, dat een volkomen liefde uitstraalt, ja, alleen maar liefde ís, pure liefde. Sommigen noemen hem een engel, anderen spreken over een lichtwezen. Er zijn echter ook mensen die hem Jezus, Jezus Christus of Christus noemen. Onder hen zijn ook mensen die geen christen zijn, maar hindoe of islamiet. Zij weten vanbinnen, zo vertellen ze, met een onaantastbaar zeker weten wie hij is. En zij ervaren de ontmoeting met hem als de vervulling, ja, als de bestemming van hun leven.

En dat is nu precies wat de stervenden bij de ontmoeting met dit lichtwezen ervaren: het lijkt alsof ze hun hele leven onbewust gezocht hebben náár, en gewacht hebben óp de liefde die deze lichtgestalte uitstraalt. Daarom ervaren ze de ontmoeting met hem als een thuiskomst. Alsof ze eindelijk de bestemming van hun leven hebben gevonden. En nog voor het sterven legt deze ontmoeting dikwijls een glans van diepe vreugde op hun gezicht.⁶

Maar ook van de ontmoeting met dit lichtwezen geldt dat de stervende alleen in staat is hem te zien, als hij op aarde met vallen en opstaan de liefde heeft geleefd en daarom nu, op de grens van leven en dood, met geestelijke ogen kan zien.

Lichaam, ziel en geest

Omhuld en gedragen door de liefde van deze stralende lichtgestalte voelt de stervende, hoe zijn gees-

telijke lichamen (het etherische en het astrale lichaam) zich los beginnen te maken van zijn fysieke lichaam.

Om de verdere ervaringen van de stervende (of liever: de gestorvene) te kunnen beschrijven, is het nodig om eerst stil te staan bij de samenstelling van de mens. Een mens is immers meer dan een fysiek lichaam. Volgens de apostel Paulus, die vele brieven schreef waarvan er een aantal in het Nieuwe Testament in de Bijbel werden opgenomen, bestaat een mens uit een lichaam, een ziel en een geest.⁷ In het esoterische christendom wordt deze driedeling uitgewerkt tot een vierledigheid. En wel zo:

- ❖ Een mens heeft allereerst *een fysiek lichaam*.
- ❖ Dat fysieke lichaam komt tot leven door heilige, goddelijke energieën die in de oosterse traditie wel *prana* worden genoemd en in de westerse traditie *de adem Gods*.⁸ Deze energieën stromen in de vorm van een lichaam óm en dóór het fysieke lichaam heen. Dit geestelijke lichaam wordt *het etherische lichaam* genoemd en is meestal een fractie groter dan het fysieke lichaam.⁹ Helderzienden nemen dit lichaam waar als een grijsblauwe stroming die zich om het fysieke lichaam heen beweegt.

Om het wezen van dit lichaam te kunnen begrijpen, is het zinnig om te letten op het verschil tussen een dood mens en een slapend mens. Dan kun je precies waarnemen wat het etherische li-

chaam doet: het brengt het fysieke lichaam tot leven. Een dood lichaam is een fysiek lichaam dat werd verlaten door het etherische lichaam en daarom dood is, maar het slapende lichaam wordt in leven gehouden door het etherische lichaam dat daarom ook wel *het levenslichaam* wordt genoemd. Overigens: we spreken wel over een lichaam, maar daarbij moet je niet aan iets materieels denken, maar veel meer aan energieën die de vorm van een lichaam aannemen.

Paulus noemt het fysieke en het etherische lichaam samen eenvoudigweg *het lichaam*. Dat is wel begrijpelijk, want zonder het etherische lichaam zou ons fysieke lichaam dood zijn, ofwel een lijk.

- ❖ Naast het fysieke en het etherische lichaam beschikt de mens over een tweede geestelijk lichaam: *het astrale lichaam* of *zielenlichaam*. Dit lichaam vormt de basis van *onze ziel*. Die twee: onze ziel en ons astrale lichaam, zijn zo nauw met elkaar verbonden dat ze wel een twee-eenheid lijken. Onze ziel is drager van ons bewustzijn. Als je kijkt naar het verschil tussen een slapend mens en een wakker of bewust mens, zie je wat de ziel doet: zij maakt ons wakker en bewust, zodat we in staat raken actief aan het aardse leven deel te nemen. Daarnaast is onze ziel de drager van onze driften, onze emoties en ons egoïsme. Ook komen in onze ziel de krachten van het voe-

len, willen en denken tot ontwikkeling, dankzij het stille werk van de geest in ons, ofwel van ons Ik.

Ons astrale lichaam (ons tweede geestelijke lichaam) is ruimer en groter dan het etherische en het fysieke lichaam en heeft een duidelijke uitstraling: helderzienden nemen de kleurenpracht van dit lichaam wel waar als aura.

- ❖ In deze drie lichamen (fysiek, etherisch en astraal) leeft als hoogste geestelijke kracht *het Ik*. Ons Ik bestaat uit twee delen: enerzijds *het lagere ik* of *het ego*, anderzijds *het hogere Ik*, dat ook wel *ons hoger zelf* genoemd wordt. Door ons hogere Ik heen werkt *de geest*. Ook die twee: ons hogere Ik en de geest staan in een nauwe verbinding met elkaar en vormen als het ware een tweeenheid.
- ❖ Komt ons fysieke lichaam voort uit de aardse wereld, ons etherische lichaam komt uit de etherische wereld voort. Ons astrale lichaam komt op zijn beurt uit de planeten- of astrale wereld voort. Maar ons Ik komt uit een hogere wereld voorbij de planeten voort: de lichtwereld.¹⁰

Het fysieke lichaam ontvalt de gestorvene

Als de dood intreedt, maken het etherische lichaam, het astrale lichaam en het Ik zich los van het fysieke lichaam. Dat begint in de hartstreek: daar is voor de geliefden rond de stervende soms ‘een oplichten’ waar

te nemen: een trilling, een kleine energiewolk, of zoiets als een lichtflits. Met dit oplichten begint het eigenlijke sterven.¹¹ Want nu maken de geestelijke lichamen zich langzaam los van het fysieke lichaam en verlaten het via de kruinchakra.

Als de dood intreedt, koelt het fysieke lichaam af en wordt koud: het is nu immers verlaten door de levenskrachten van het etherische lichaam. De voeten en de benen worden het eerst koud: zij worden als eerste door het etherische lichaam – samen met het astrale lichaam en het Ik – losgelaten als het etherische lichaam als een huls over het fysieke lichaam schuift en uiteindelijk via de kruinchakra het fysieke lichaam verlaat. Alleen de kruinchakra blijft (ook na de dood) nog een tijdlang warm: deze was immers het laatste verbindingspunt tussen het fysieke lichaam en het etherische lichaam dat gedurende het aardse leven warmte en levenskracht schonk aan het fysieke lichaam.

Voor de omstanders lijkt het, alsof de stervende bij het intreden van de dood het fysieke lichaam verlaat om een andere, hogere wereld binnen te gaan. Zij ervaren dat de stervende bij hen weggaat en hen achterlaat. De stervende zelf beleeft dit echter precies andersom. Voor hem is het, alsof zijn fysieke lichaam van hem afvalt en steeds verder van hem begint weg te glijden. Tegelijk ziet hij hoe samen met zijn wegglijdende lichaam ook zijn geliefden en de aarde zelf hem beginnen te ontvallen en zich van hem weg bewegen. Dat betekent dat werkelijk alles

wat hem vertrouwd is, van hem weg begint te bewegen en hem in de steek laat. Zowel voor de stervende, als voor de achterblijvende geliefden is dit een ingrijpende ervaring die een onuitwisbare indruk maakt.

Waardoor ontstaat dit verschil van waarneming tussen de stervende en de achterblijvende geliefden? Hier op aarde zien wij niet dat de aarde voortdurend draait en in beweging is: we draaien op aarde immers voortdurend mee. Maar nu de stervende de aarde verlaat, ziet hij hoe de aarde – en met haar alles wat hem lief en dierbaar is – zich in haar eeuwige wenteling van hem wegdraait. Zo wordt het verschil in beleving tussen de stervende en de achterblijvende geliefden begrijpelijk.

Meteen al op het moment van het intreden van de dood wordt daardoor duidelijk dat de stervende een heel andere wereld binnentreedt, waarin hij heel andere ervaringen opdoet en zich opnieuw moet oriënteren, omdat in deze wereld niets is, zoals het op aarde was. En dus wordt nu ook meteen duidelijk dat met de dood een ingrijpend, allesomvattend transformatieproces aanbreekt, waarbij de gestorvene wordt omgevormd tot een geestelijk wezen en tot een bewoner van de geestelijke werelden.

Het zilveren koord

Als het etherische lichaam, het astrale lichaam en het Ik het fysieke lichaam hebben verlaten, blijven ze al-

leen nog maar door het zilveren koord verbonden met het fysieke lichaam. Zolang dat zilveren koord heel blijft, kunnen zij nog terugkeren en zich weer opnieuw met het fysieke lichaam verbinden. Dat is wat er bij een bijnadoodervaring gebeurt: een poosje zwerven het etherische lichaam, het astrale lichaam en het Ik door de geestelijke wereld en doen daar allerlei indrukken op, maar dan keren zij weer terug en verbinden zich weer met het fysieke lichaam.

Pas wanneer het zilveren koord verbroken wordt, treedt de dood voorgoed in, een proces dat te vergelijken valt met het doorsnijden van de navelstreng bij de geboorte. In de Bijbel vinden wij nog een herinnering daaraan. In Prediker zegt de schrijver: *voordat het zilveren koord wordt losgemaakt*. En hij bedoelt daarmee: *voordat de dood intreedt*.¹² Het is een opmerking die laat zien dat dit boek werd geschreven door een ingewijde die beschikte over de geheime kennis over het leven na de dood.